

Le cycle de l'histoire de Joseph du Musée des Beaux-Arts de Liège. Suite de modèles à l'usage de peintres-verriers

Gaylen VANKAN

FR: Au Musée des Beaux-Arts de Liège, est conservée une suite de dix-sept dessins dédiée à l'histoire du patriarche Joseph, formant un ensemble remarquable de modèles destinés à la production de médaillons de verre peint, communément appelés « rondels ». Naguère rapprochés de l'art de Lambert Lombard, ces dessins, copies d'après des originaux perdus, se signalent par d'étonnantes prises de libertés vis-à-vis des Écritures, parfois sources d'erreurs d'interprétation, et par un contraste saisissant entre tradition iconographique et innovation formelle. L'étude intericonique révèle, en effet, que l'auteur du cycle liégeois puisa à des sources variées et parfois longuement éprouvées pour élaborer ses compositions (dessins de Cornelis Anthonisz. et de Jan Swart van Groningen, *tondi* du Maître de la Vie de Joseph, etc.), accordant souvent la primauté au formel sur le textuel. En tant que modèles à l'usage de peintres-verriers, ce cycle vétérotestamentaire donna lieu à une intense production verrière ; l'on estime à plus de 250 le nombre de « rondels » exécutés d'après les dessins liégeois ou d'après des modèles apparentés, preuve du vif succès qu'il rencontra, du dernier tiers du XVIe siècle aux premières décennies du XVIIe siècle.

Mots-clés : XVIe siècle ; dessin ; intericonicité ; peinture sur verre ; processus créatif.

EN: A series of seventeen drawings dedicated to the story of the patriarch Joseph is conserved at the Musée des Beaux-Arts in Liège, forming a remarkable set of models intended for the production of painted glass medallions, commonly known as "rondels". Formerly associated with the art of Lambert Lombard, these drawings, which are copies of lost originals, are distinguished by certain surprising freedoms vis-à-vis the scriptural accounts, at times sources of interpretation errors, and by a striking contrast between iconographic tradition and formal innovation. The inter-iconic study reveals that, in developing his compositions, the author of the Liège cycle drew on varied and sometimes long-tested sources (drawings by Cornelis Anthonisz and Jan Swart van Groningen, *tondi* of the Master of the Life of Joseph, etc.), frequently giving primacy to the formal over the textual. As models for glass painters, this Old Testament cycle provided a source for intense glass production. Proof of their popularity can be found in the fact that an estimated more than 250 "rondels" were executed on the basis of the Liège drawings or related models, from the last third of the 16th century to the first decades of the 17th century.

Keywords: 16th century; drawing; inter-iconicity; glass painting; creative process.

NL: In het Museum voor Schone Kunsten van Luik wordt een reeks van zeventien tekeningen bewaard over de geschiedenis van de aartsvader Jozef. Deze tekeningen vormen een opvallend geheel van modellen voor de productie van gebrandschilderde médaillons, "rondels" genaamd. Het zijn kopieën van verloren gegane originelen die

gelijkenissen vertonen met de kunst van Lambert Lombard, en zich onderscheiden door een verbazingwekkende vrijheid ten opzichte van de Bijbel, vaak de bron van interpretatiefouten, en door een schril contrast tussen iconografische traditie en formele innovatie. Uit de intericonische studie blijkt immers dat de auteur van de Luikse cyclus gebruik maakte van verschillende en vaak lang beproefde bronnen om zijn composities samen te stellen (tekeningen van Cornelis Anthonisz en van Jan Swart van Groningen, *tondi* van de Meester van het Leven van Jozef, enz.), waarbij het formele vaak voorrang kreeg op het tekstuele. Deze cyclus met fragmenten uit het Oude Testament, die werden gebruikt als modellen door glasschilders, gaf aanleiding tot een grote glasproductie. Het aantal "rondels" uitgevoerd volgens de Luikse tekeningen of verwante modellen wordt op meer dan 250 geschat, een bewijs van het grote succes ervan, van het laatste derde deel van de zestiende eeuw tot de eerste decennia van de zeventiende eeuw.

Trefwoorden: zestiende eeuw; tekening; intericoniciteit; brandschildering; creatief proces.